

กรือโต๊ะ

นายธนรักษ์ แพวขุนทด^๑

กรือโต๊ะ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีชนิดหนึ่ง ที่ใช้ตีให้เกิดเสียงระดับต่าง ๆ เป็นกลองที่ได้พัฒนามาจากเครื่องเล่นของเด็ก และพัฒนามาสู่กลองกรือโต๊ะปัจจุบันที่ใช้ตีแข่งขันเพื่อความสนุกสนาน (ลำไยไชยสาส์, ๒๕๔๒) การเล่นกรือโต๊ะนี้มีมาแล้วตั้งแต่สมัยโบราณและนิยมเล่นกันในกลุ่มของชาวไทยมุสลิมแถบอำเภอเวียง อำเภอสุไหงปาตี และอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส มีหลักฐานทางมุขปาฐะที่เล่าสืบต่อกันมาว่า เดิมทีกรือโต๊ะนั้นเป็นการละเล่นของเด็กเลี้ยงวัว เลี้ยงควายชาวไทยมุสลิม กล่าวคือเมื่อเขาเหล่านั้นตอนฝูงวัวควายไปถึงที่มีหญ้า น้ำอุดมสมบูรณ์แล้ว ก็คิดหาการละเล่นขึ้นมาเพื่อแก้เหงา การละเล่นอย่างหนึ่งที่คิดได้ก็คือ เอาไม้ไผ่ยาวประมาณ ๑ ศอกมาผ่าออกเป็นซี่ ๆ ขนาดกว้าง ๓-๔ นิ้ว เรียกว่า เต้าหรือใบ แล้วนั่งงอเข้าเล็กน้อย ตะแคงให้ผ่าเข้าหากันเอาเต้ารวางพาดบนเท้า แล้วใช้ก้ามมะพร้าวตีเต้าเพื่อประชันกันว่าของใครเสียงดังดีกว่า และเรียกการละเล่นแบบนี้ว่า “กรือโต๊ะ” (มลายูเรียกว่า “Kertuk”) แต่การเล่นกรือโต๊ะโดยวิธีที่เอาเต้ารวางพาดบนเท้านี้สร้างความไม่สะดวกให้แก่ผู้เล่น เพราะเมื่อตีแรง ๆ ก็เจ็บเท้า ครั้นจะตีค่อย ๆ เสียงก็ไม่ดัง จะนั่งตีนาน ๆ ก็เมื่อยจึงคิดค้นการเล่นกรือโต๊ะวิธีใหม่ และพบว่า การชุดหลุมลงบนพื้นดินแข็ง ๆ ลึกประมาณ ๕-๖ นิ้ว กว้าง ๔-๕ นิ้ว เอาไม้มาทำหมอนวางบนปากหลุม ๒ ข้าง เอาเต้ารวางพาดลงบนหมอนแล้วตีประชันกันนั้น ได้เสียงที่ดังดีกว่าเดิมมาก เท้าก็ไม่เจ็บและนอกจากตีประชันกันเพื่อความสนุกสนานแล้วยังสามารถตีแรง ๆ ให้เสียงดังเพื่อใช้ส่งสัญญาณเรียกหากันได้ด้วย แต่การเล่นโดยวิธีชุดหลุมลงบนพื้นดินนี้มีปัญหาอยู่ที่ว่าการเลี้ยงวัว เลี้ยงควายนั้นต้องอพยพไปหาแหล่งที่มีหญ้า น้ำอุดมสมบูรณ์อยู่บ่อย ๆ จึงเป็นอุปสรรคต่อการเล่นกรือโต๊ะของเขา เพราะพื้นที่บางแห่งหาบริเวณที่เหมาะสมกับการชุดหลุมเล่นกรือโต๊ะไม่ได้ ดังนั้นเขาจึงได้คิดเอาผลมะพร้าวทั้งเปลือกใบใหญ่ ๆ มาฉีกเอาหัวออกเล็กน้อย ให้ช่องปากมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๔ นิ้วชุดมะพร้าวออกให้หมด ก็จะได้หลุมปากแคบที่ใช้แทนหลุมลงบนพื้นดินได้อย่างดี และมีน้ำหนักเบาสามารถพาดติดตัวไปได้ทุกหนทุกแห่ง ต่อมาการเล่นกรือโต๊ะนอกจากจะนิยมเล่นกันในหมู่เด็ก ๆ แล้วยังได้ขยายวงความนิยมมาเล่นกันในหมู่ผู้ใหญ่ด้วย วัสดุที่ใช้ทำหลุมจึงได้วิวัฒนาการมาเป็นหลุมที่ชุดขึ้นจากไม้เนื้อแข็ง ตลอดทั้งได้พัฒนาลีลาการตี วิธีการเล่นอย่างมีระบบ มีกติกาการเล่น มีกรรมการผู้ตัดสินในการแข่งขัน และมีรางวัลสำหรับผู้ชนะอย่างที่เล่นกันอยู่ในปัจจุบันนี้ (ไพบุลย์ ดวงจันทร์, ๒๕๔๒ : หน้า ๑๔๒-๑๔๖)

ส่วนประกอบของกรือโต๊ะ

กรือโต๊ะมีส่วนประกอบ ๓ ส่วน คือ

๑. ตัวกรือโต๊ะ ทำจากไม้เนื้อแข็ง เหนียวทนทาน ไม่แตกง่าย เช่น ไม้ขนุน ไม้หลุมพอ ไม้ตาแป ที่แห้งสนิทแล้วทั้งท่อนขนาดใหญ่มาตัดให้ได้ขนาด การเลือกแล้วใช้สิ่วชุดให้เป็นหลุม ลักษณะของหลุมมีหลายแบบที่นิยมคือ หลุมปากแคบแล้วป่องตรงกลาง ภายนอกจะตกแต่งหรือกลึงอย่างสวยงาม มีการทาสี สีที่นิยมหากันได้แก่ สีฟ้า สีขาว สีเหลือง หรือทาน้ำมันชักเงาให้สวยงาม อาจเขียนชื่อคณะไว้ที่ข้างตัวกรือโต๊ะด้วย ซึ่งเงาะแว ดอเลาะ ผู้ผลิตและผู้บรรเลงกรือโต๊ะ ตำบลลิ๊ะจูด อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส (อ้างถึงใน ลำไยไชยสาส์, ๒๕๔๒) กล่าวว่า ตัวกรือโต๊ะมี ๓ ขนาด คือ ขนาดรุ่นเล็กปากหลุมกว้างและมีส่วนลึกไม่เกิน ๒๐ นิ้ว ขนาดรุ่นกลางปากหลุมกว้างและมีส่วนลึกราว ๒๐-๒๔ นิ้ว และขนาดรุ่นใหญ่ ปากหลุมกว้างและมีส่วนลึกไม่เกิน ๓๐ นิ้ว

¹ นักวิชาการ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

*Corresponding author, E-mail: Thanarak.p@tsu.ac.th

๒. เต้าว้ หรือเรียกว่า ใบ หรือลั่นเสียง (มลายู daun = ใบ) ทำจากไม้ตาแปที่แห้งสนิทเช่นเดียวกับตัวกร้อโตะะ กร้อโตะะใบหนึ่ง ๆ มีเต้าว้ ๓ อัน คือทำเป็นเสียงต่ำ เสียงกลาง และเสียงสูงอย่างละอัน ขนาดของเต้าว้ยาวประมาณ ๒-๓ ฟุต กว้างประมาณ ๖-๘ นิ้ว

๓. ไม้ตี ทำจากไม้เนื้อแข็ง ขนาดของไม้ ยาวประมาณ ๑ ฟุต ปลายด้านที่ใช้ตีจะพันด้วยเส้นยางพารา เป็นหัวกลมขนาดโตกว่ากำปั้นเล็กน้อย

วิธีตีและขนบนิยมในการแข่งขัน

ในการแข่งขันกร้อโตะะนั้น บางครั้งจะมีกร้อโตะะมาแข่งขันกันถึง ๓๐ คณะ เมื่อคณะกร้อโตะะมาพร้อมกันแล้ว ซึ่งโดยมากเป็นเวลาตอนบ่าย ก็จะมีการแบ่งรุ่นแบ่งสายกัน ผู้ที่จะทำหน้าที่แบ่งรุ่นแบ่งสายก็คือกรรมการซึ่งเป็นนักเลงกร้อโตะะรุ่นอาวุโส และเพื่อความยุติธรรมในการตัดสินจะใช้กรรมการอย่างน้อย ๓ คน กรรมการก็จะวัดขนาดความกว้าง ความลึกของหลุมกร้อโตะะแล้วแบ่งออกเป็นรุ่นเล็ก รุ่นกลาง และรุ่นใหญ่ ถ้าในแต่ละรุ่นมีหลายคณะก็จะจัดแบ่งสายแข่งขันในสายเดียวกันก่อน ซึ่งอาจจะ แข่งขันแบบแพ้คัดออกหรือจัดแข่งแบบพบกันหมดก็แล้วแต่ตกลงกัน เมื่อแบ่งรุ่นแบ่งสายชี้แจงกติกากันเสร็จก็เป็นเวลาค่ำพอดี พอหยุดพักรับประทานอาหารมื้อเย็นเรียบร้อยแล้วก็เริ่มจัดกร้อโตะะเข้าที่เพื่อทำการแข่งขันต่อไป

กร้อโตะะคณะหนึ่ง ๆ จะมีผู้เล่นอย่างน้อย ๗ คน คือหัวหน้าคณะหนึ่งคนซึ่งจะเป็นคนตีกร้อโตะะ ลูกเอกจะเป็นผู้ตีบอกการเริ่มต้นและหยุด มีมือ ๒ และมีมือ ๓ อีก ๒ คน จะเป็นผู้ตีให้จังหวะเร็ว รัว หรือช้า และอีก ๔ คนจะเป็นผู้ตีให้เข้ากับจังหวะที่มีมือ ๒ และมีมือ ๓ ตีบอกสัญญาณ

กร้อโตะะคณะหนึ่ง ๆ มีอยู่ ๗ ใบ จะจัดเป็น ๒ แถว แถวที่ ๑ มี ๔ ใบ ให้หัวหน้าคณะและมือ ๒ อยู่กลางโดยให้มือ ๒ อยู่ทางขวามือของหัวหน้าคณะ แถวที่ ๒ มี ๓ ใบ ให้มือที่ ๓ อยู่ทางซ้ายมือสุด กร้อโตะะแต่ละใบแต่ละแถวให้ห่างกันพอสมควร พอให้ยืนตีและเปลี่ยนเต้าว้ได้สะดวกไม่เกะกะกัน อีกคณะหนึ่งที่มาประชันด้วยก็จัดแบบเดียวกันนี้ ระยะห่างระหว่างคณะให้ห่างกันพอสมควร ส่วนกรรมการทั้ง ๓ คน จะไปนั่งคอยฟังเสียงอยู่ห่าง ๆ ประมาณ ๓๐-๕๐ เมตร

ในการแข่งขันนั้น กรรมการจะให้คณะหนึ่งคณะใดตีก่อน ๓ ครั้ง หรือเรียกว่า ๓ เพลง ใช้เวลาตีเพลงละประมาณ ๑ นาที เสร็จแล้วให้อีกคณะหนึ่งตี ๓ เพลง หยุดพักครู่หนึ่งแล้วให้สัญญาณตีใหม่อีกคณะละ ๓ เพลง เสร็จแล้วกรรมการจึงตัดสิน และให้คณะที่แพ้เปลี่ยนเต้าใหม่ กรรมการจะให้สัญญาณตีสลับกันไป เช่นนี้เรื่อย ๆ คณะใดที่เปลี่ยนเต้าหมดแล้วทั้ง ๓ ชุด และเสียงยังสู้เข้าไม่ได้ กรรมการจะตัดสินให้เป็นผู้แพ้

การตัดสินของกรรมการ จะตัดสินโดยการฟังเสียงว่าคณะใดเสียงดังกว่า นิมนวนกลมกลืนกว่า มีความพร้อมเพรียงกว่า คณะนั้นก็ชนะ ดังนั้นก่อนที่จะมีการแข่งขันกัน นักเลงกรือโต๊ะก็จะมีการซ้อมกันมาก่อนเป็นเวลาหลายวัน

การเล่นกรือโต๊ะเล่นได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย แต่ผู้หญิงไม่นิยมเล่นกัน เพราะไม้ตีหนักมากตีไม่ไหว เวลาตีก็ต้องใช้พลังกำลังมากด้วยจึงจะทำให้กรือโต๊ะมีเสียงดังชนะใจกรรมการ ความเชื่อและวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กรือโต๊ะเป็นกลองที่นำมาใช้ตีแข่งขันเป็นคณะ โดนจะมีการแข่งขันกันในโอกาสคืนเดือนหงายหลังจากฤดูเก็บเกี่ยว และในงานเทศกาลหรืองานสำคัญต่างๆ เช่น งานพิธีเข้าสู่หนันต งานแต่งงาน เป็นต้น โดยมีการแข่งขันคณะละ ๗ ใบ ซึ่งนำมาวางแถวหน้า ๔ ใบ แถวหลัง ๓ ใบ และใช้ตีคนละ ๗ คน ในการแข่งขันแต่ละคณะจะมีการแข่งขันตามขนาดของกรือโต๊ะ คือ รุ่นเล็ก(ปากหลุมกว้างและมีส่วนลึกเกิน ๒๐ นิ้ว) รุ่นกลาง(ปากหลุมกว้างและมีส่วนลึกไม่เกิน ๒๐-๒๕ นิ้ว) รุ่นใหญ่(ปากหลุมกว้างและมีส่วนลึกไม่เกิน ๓๐ นิ้ว) โดยแต่ละคณะจะตีครั้งละ ๓ เพลง แล้วเปลี่ยนใบหรือเค้าว ๑ อัน และทำเช่นนี้ประมาณ ๓ ครั้ง จึงเปลี่ยน ๓ ใบ ถ้าเสียงไม่ตีก็ตัดสินว่าแพ้ ถ้าเสียงดีมีความนุ่มนวลและความกลมกลืนของเสียง ความพร้อมเพรียงในการตีถือว่าเป็นฝ่ายชนะ ได้รับรางวัลหรือจำนวนเงินสด นอกจากนี้ในการเข้าแข่งขันบางคณะจะมีความเชื่อเกี่ยวกับทำให้กลองมีเสียงดีมีชัยชนะ ด้วยการนำสิ่งของหรือข้าวเหนียวมาเช่น หัวครุหมอที่ปากกลอง หรือใส่ในก้นกลองกรือโต๊ะ แล้วจึงนำกลองเข้ามาแข่งขันในสนามต่อไป

การเก็บรักษา

กรือโต๊ะเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ประเภทที่ใช้ตีบรรเลงในงานต่างๆ ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้แถบจังหวัดนราธิวาส มีการเก็บรักษาตามวัตถุประสงค์ของผู้บรรเลงเองและผู้ผลิตเอง โดยลักษณะการเก็บรักษาจะใช้วิธีการเดียวกันกับกลองบานอ คือ นำมาไว้ในที่สูง เช่น บนโต๊ะ บ้านหลังเล็กที่ว่างเปล่า มุมห้องว่างของบ้าน เป็นต้น โดยมีให้ใครเดินข้ามเด็ดขาด เพราะจะถูกภูญาไม้ที่สิ่งสถิตอยู่ในเนื้อไม้ของกลองกรือโต๊ะจะลงโทษให้เกิดอาเพศต่างๆ ได้ นอกจากนี้ยังมีการนำมาเก็บไว้ในที่ปลอดภัย คือ เก็บไว้ในที่รมมีหลังคาปิดมิดมิให้ถูกฝนและโดนแดดลมแรง ซึ่งจะทำให้ไม้เกิดผุได้ง่ายและสีจะซีดจาง ตลอดจนมีการรักษาทำความสะอาดด้วยการปิดเช็ดถูฝุ่นละอองอยู่เสมอ หรือมีการซ่อมแซมส่วนที่ชำรุด เพื่อที่ได้นำมาใช้สะดวกได้ทุกเวลา

ความเชื่อเกี่ยวกับกร้อโต๊ะ

ในการประดิษฐ์และการเล่นกร้อโต๊ะ มีความเชื่อมาเกี่ยวข้อหลายประการ เช่น เชื่อว่าในสรรพสิ่งทั้งหลายจะมีพระเจ้าสถิตอยู่ ความเชื่อที่เกี่ยวกับกร้อโต๊ะ ได้แก่

๑. ไม้ตาแปที่ จะเอามาทำกร้อโต๊ะ ถ้าได้ไม้ตาแปที่ถูกฟ้าผ่า ยืนตายอยู่เชื่อว่าจะให้เสียงที่ดังคงฟ้าที่ผ่านั้น

๒. มีไม้เนื้อขาวอยู่ชนิดหนึ่งชื่อว่า พญาไม้ (Raja kayu) สถิตอยู่ในไม้ชนิดนี้และกร้อโต๊ะของตนถ้ามีไม้ชนิดนี้ประกอบอยู่ด้วยก็จะเป็นมงคลและนำชัยชนะมาสู่คณะของตนเสมอ ดังนั้น เมื่อเวลาทำกร้อโต๊ะก็จะหาไม้ที่เป็นที่สถิตของพญาไม้มาประกอบกร้อโต๊ะด้วย อาจจะเอามาทำสลัก หรือฝังเอาไว้ในหลุม ถ้ามีมากก็จะฝังเอาไว้ในกร้อโต๊ะทุกใบ ถ้ามีน้อยก็ฝังเอาไว้ในกร้อโต๊ะใบเอกที่หัวหน้าคณะเป็นผู้ตีเพียงใบเดียว นอกจากนี้ บางคณะยังมีการเซ่นสรวงบูชาพญาไม้ โดยมีข้าวเหนียวเหลืองเล็กน้อยกับไข่ไก่เป็นเครื่องสังเวย มีการเสกคาถาเชิญพญาไม้ให้มาประจำอยู่ในกร้อโต๊ะคณะของตน เสร็จแล้วเอาข้าวเหนียวเหลืองเล็กน้อยไปไว้ที่ก้นหลุมกร้อโต๊ะทุกใบเชื่อว่าเป็นมงคล

๓. ห้ามข้ามหรือนั่งบนกร้อโต๊ะ เชื่อว่าเป็นการไม่เคารพต่อพญาไม้ที่เชิญมาให้ประจำอยู่ พญาไม้จะพิโรธลงโทษผู้นั้นให้เจ็บป่วย

ความคลี่คลายเปลี่ยนแปลง

นับตั้งแต่กร้อโต๊ะได้เปลี่ยนแปลงจากการใช้หลุมไผ่ดินเผามาใช้ไม้ตาแปแล้ว รูปร่างลักษณะของกร้อโต๊ะก็ยังคงรูปแบบเดิมอยู่ วิธีการเล่นก็ยังคงเป็นแบบเดิมสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปบ้างได้แก่

๑. การใช้สีตกแต่งตัวกร้อโต๊ะ ซึ่งนอกจากจะใช้สีขาวสีฟ้า สีเหลือง หรือสีเขียวทาเป็นพื้นตามความนิยมแบบเดิมแล้ว ยังได้ใช้สีเหล่านี้มาเขียนเป็นลวดลายต่าง ๆ ลงบนตัวกร้อโต๊ะ เช่น ลายตาหมากรุก หรือวาดเป็นรูปอื่น ๆ สวยงาม และยังมีใช้สีแดงเพิ่มขึ้นอีกสีหนึ่ง

๒. การให้รางวัล การเล่นกร้อโต๊ะในสมัยก่อนไม่ปรากฏว่ามีการให้รางวัลแก่ผู้ชนะหรือไม่ นับตั้งแต่พอสืบสาวได้พบว่ารางวัลครั้งแรกที่มอบให้แก่ผู้ชนะคือ แพะ ๑ ตัว และไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นคนคิดรางวัลชนิดนี้ขึ้นซึ่งนิยมกันมาจนถึงปัจจุบัน การให้รางวัลนอกจากจะนิยมรางวัลเป็นแพะกันแล้ว ยังนิยมเป็นถ้วยรางวัล แต่ปัจจุบันกำลังคลี่คลายไปนิยมรางวัลเป็นเงินกันบ้างแล้ว

๓. จำนวนของกร้อโต๊ะในหนึ่งคณะ สมัยก่อนกำหนดให้มีกร้อโต๊ะ ๒๕ ใบต่อหนึ่งคณะ แต่ปัจจุบันไม้ที่จะเอามาทำกร้อโต๊ะหาได้ยาก จึงจำกัดจำนวนเพียง ๗ ใบต่อหนึ่งคณะ (ไพบุลย์ ดวงจันทร์)

สรุป

กรร้อโต๊ะเป็นการละเล่นชนิดหนึ่งของชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดนราธิวาส และบางส่วนของจังหวัดยะลา โดยได้มีการวิวัฒนาการจากการเล่นในยุคแรกๆ จนกลายมาเป็นการละเล่นกรร้อโต๊ะในรูปแบบปัจจุบัน โดยวิธีการเล่นในปัจจุบันนั้นจะใช้ตัวกรร้อโต๊ะที่มีการทำจากไม้เนื้อแข็ง มีหลากหลายรุ่น ตั้งแต่รุ่นเล็กไปจนถึงรุ่นใหญ่ หลังจากนั้นจะมีเดาร์หรือเรียกว่า ไบ จะทำจากไม้ตาแปที่แห้งสนิทแบบเดียวกับตัวของกรร้อโต๊ะ หลังจากประกอบตัวเสร็จเรียบร้อยแล้วจะมีไม้ตี ไว้สำหรับตีลงไปไบนหรือลิ้นเสียงให้เกิดเป็นเสียงดัง โดยจะทำจากไม้เนื้อแข็งความยาวประมาณ ๑ ฟุต

ในปัจจุบัน การเล่นกรร้อโต๊ะถือว่าได้รับความนิยมลดน้อยจากเมื่อก่อน เนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่านไป มีวัฒนธรรมอื่นๆสอดแทรกเข้ามา จนทำให้การสืบทอดการละเล่นสู่คนรุ่นหลังนั้นไม่มีความน่าสนใจและลดน้อยไปตามกาลเวลา อีกทั้งการเล่นกรร้อโต๊ะไม่สามารถดัดแปลงให้มีเสียงไพเราะเหมือนดนตรีอื่นๆได้

แต่กรร้อโต๊ะเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถเล่นได้ง่าย เนื่องจากกรร้อโต๊ะมีหลายขนาด ขนาดเล็กจะมีปากหลุมกว้างและมีส่วนลึกเกิน ๒๐ นิ้ว ซึ่งสามารถนำเอาลูกมะพร้าวมาทำเป็นตัวกรร้อโต๊ะได้ และยังสามารถพกพาได้สะดวกอีกด้วย จะเหมาะกับการละเล่นสำหรับเด็กๆ สามารถเล่นได้ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก และยังเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ทางด้านดนตรี เกิดความสนุกสนาน และจะทำให้กรร้อโต๊ะกลับมามีคุณค่าเป็นการละเล่นที่ควรอนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นหลังได้รู้จักสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

อุดม หนูทอง. (๒๕๒๔). *ดนตรีพื้นเมืองภาคใต้*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์.

ไพบูลย์ ดวงจันทร์. (๒๕๔๒). *กรือไต่ะ. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ๗*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.

ลำไย ไชยสาส์. (๒๕๔๒). *การศึกษาเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยทักษิณ].
หอเอกสารภาคใต้ สถาบันทักษิณคดีศึกษา.

